

Soemoed 2014

Dit artikel is gepubliceerd in Soemoed, tweemaandelijks uitgave van het Nederlands Palestina Komitee jaargang 42, nummer 5 september-oktober 2014

Kleine Kindjes uit Khan Younis

Als wapens het antwoord is wat was dan de vraag?

Gaza is voor de zoveelste keer zwaar gebombardeerd. Maar wie worden er eigenlijk vermoord? In de 20 jaar dat ik daar werk hebben de mensen en vooral de kinderen die ik creatief begeleid, een gezicht voor mij gekregen. De kinderen daar zijn als kinderen hier, ze willen spelen, plezier maken en met elkaar zijn. Een herinnering dringt zich aan me op: Het is al warm en de les moet nog beginnen. Ik zit op al die leuke kleine kruimeltjes te wachten met die grote ogen en grenzeloze fantasie. Ik ben er klaar voor. Een klein meisje met dikke lange krullen, een pluus in de hand en een duim in haar mond, komt binnen. Ze komt naar me toe. Juf ga je weer een verhaal vertellen? Jazeker! Ze komt op mijn schoot zitten. Ze nestelt zich lekker veilig, zonder voorbehoud en vol vertrouwen tegen me aan. We praten over het verhaal van gisteren. Of er meer prinsessen zijn in Holland en hoe je prinses kan worden? En een glazen miltje zou je dat echt kunnen vinden? We praten en fantaseren over een super mooie wereld. Vol kleur, met zachte wind en muziek en waar iedereen gelukkig is. Opeens kijkt ze me strak aan. "Juf waarom kun jij wel bij ons logeren en ik niet bij jou?"

Twintig jaar geleden hebben Willem Vugteveen, Riekus Feijen en ik een Open Studio opgericht in Khan Younis in het zuidelijk deel van de Gazastrook. De Open Studio is gevestigd in een gebouw van de Palestijnse Rode Halve Maan, de zusterorganisatie van het Nederlandse Rode Kruis dat onze activiteiten ruimhartig steunt. In 20 jaar is de Open Studio uitgegroeid tot een groot centrum waar dagelijks rond 350 kinderen worden ontvangen. Er is daar ook een dependance gevestigd van de plaatselijke universiteit met ongeveer 100 studenten die worden opgeleid in de kunstzinnige begeleiding van getraumatiseerde, verminkte en gehandicapte kinderen.

Het is een prima plek waar wordt geschilderd, muziek gemaakt, gedanst en circus acts worden ingestudeerd. Via poppen- en schaduwspel worden oude verhalen doorverteld en hopelijk behouden. Er is een bibliotheek, een speelhoek en een speelplaats. Ouders worden betrokken bij de ontwikkeling van hun kind. De gemeenschap vaart er wel bij. In de zomer zorgen wij voor zomerkampen waar tussen de 3000 en 4000 kinderen aan mee doen. In de zomer is het heet, in de winter koud en nat. Sinds de oprichting van de Open Studio is er hard gewerkt. Wij hebben veel meegemaakt en veel met elkaar gedeeld. De eerste 10 jaar, toen de Israëlische nederzettingen er nog waren, konden wij in Khan Younis niet naar het strand. Vanaf het dak van ons gebouw stonden we met de kinderen naar de zee te kijken en te dromen van het strand. Je rook de

zee, je proefde het zout en het was verstikkend heet. Wij speelden het verhaal van Tantalus in alle mogelijke varianten en lachten erom. Maar het voelde voor mij zo wreed, zo vernederend zo verkeerd!

Verachtelijk!

Zolang ik mij kan herinneren is er iets mis met het beeld en de beeldvorming van Palestijnen en hun grondgebied. Ik zie oude mechanismen hun werk doen. Israël demoniseert de vijand en speelt in op fundamentele angstgevoelens van de eigen bevolking en het collectief schuldgevoel van het Westen. Angst en schuld zijn slechte raadgevers. **Ingepakt door een decennialang gevoerd propaganda-offensief schijnt het geweten van de wereld buiten werking te zijn gezet.**

Onze kinderen daar zijn prachtig! Grote bruine ogen, levendig, leergierig en vrolijk. Ik hou van ze. Hun ouders zijn aardige beleefde mensen die bezorgd zijn over hun kinderen. De kinderen zijn nu ongeveer de vijfde generatie die in een vluchtelingenkamp opgroeit omdat hun grootouders in 1948 uit hun huizen en dorpen verdreven zijn.

Onze projecten zijn echt gaaf! Een keer kwam ik er en hadden zij een winkel voor mij gemaakt. In die winkel kon ik een luciferdoosje kopen, dat ik niet mocht meenemen, wel openschuiven. In het doosje zat een droom, een sprookje of een onmogelijke oplossing. Ik moest het doosje teruggeven en naar het kamp gaan om 'het verhaal' te verspreiden. Wij hebben vliegers gemaakt en die boven het kamp laten dansen om te laten zien dat wij bestonden. Wij zijn net zo hard weer uit de lucht geschoten. Gelukkig heeft Aart Zeeman dat allemaal voor de NCRV-actualiteitenrubriek 'Hier en Nu' kunnen filmen. We hebben wigwams van platen karton gemaakt om hele kleine dove kindjes die doodmoe en koud binnenkwamen te warmen en een veilig gevoel te geven. Met kwastjes in de mond en hand vielen zij rond hun zelf geschilderde kampvuurtjes van plastic bekertjes in slaap. Een wanhoopsles die eindigde in een heel stil sprookje. Zo mooi en diep ontroerend! Soms lukt het om een kind dat zo getraumatiseerd is dat het niet praat, toch weer tot spreken te krijgen.

In Gaza heb ik tweemaal een zwaar bombardement meegemaakt en gedacht dat ik het niet zou overleven. Ik zal niet uitwijken over wat dat met je doet, maar ik ben niet meer dezelfde persoon als daarvoor. De mensen in Gaza maken dit jaar in jaar uit, dag in dag uit, mee. Wat u niet in de krant leest, is dat er bijna iedere nacht ergens gebombardeerd wordt. De laatste tijd veel op landbouwgrond. Boeren worden de stad in gedreven, landerijen gaan te gronde. Alle olijf- en citrusbomen zijn eerder al door het Israëlische leger op grote schaal uit de grond gerukt. Het kleine Gaza, waar 1,8 miljoen Palestijnen wonen, zit in de wurggreep van een Israëlische blokkade – vanaf land, vanuit zee en vanuit de lucht. Geld om de salarissen van 43.000 ambtenaren te betalen, wordt zowel door Israël als de Verenigde Staten geblokkeerd. Geld dat wij overmaken, raakt soms zoek. De laatste keer heeft onze voorzitter het in Canada weten te traceren. En wat te denken van die 'Sonic Bombs' waarover wij hier niets horen? Weet u wat dat betekent? Ruiten sneuvelen, mensen verliezen hun evenwicht, vallen op de grond en laten alles lopen. Fijn gezicht voor ouders om zo tussen hun kinderen te liggen!

Jaren geleden, op een ochtend toen de PLO in Gaza nog de leiding had, werd 's ochtends om kwart over negen een school voor blinde kinderen gebombardeerd. 's Middags liet dokter Anton Suheibar iedereen op het bordes van het Shifa Hospitaal aantreden. Luister zei hij: 'Jullie hebben allemaal de eerste piloot gezien.

Die maakte met zijn gevechtsvliegtuig een duikvlucht en gooide een bom op de school. Toen de piloot van een tweede vliegtuig zag wat zijn doel was, boog hij met zijn vliegtuig af en gooide zijn bom niet. De piloot van een derde vliegtuig, die wist wat zijn collega had gedaan, wist wat zijn doel was gooide zijn bom echter wel. Maar... ik wil dat jullie de tweede piloot onthouden. Hij is onze toekomst.' Nooit kan ik dit verhaal met droge ogen vertellen. De chaos die ontstaat bij een bombardement van een school voor blinden is onbeschrijfelijk. De oproep van een arts om je te concentreren op de tweede piloot is een onuitsprekelijke daad van liefde en getuigt van groot leiderschap. Ik weet het gaat altijd over mensen en daarom bevechten wij systemen, maar soms is het veel gevraagd.

De Gazastrook is iets kleiner dan het eiland Texel en is geheel van de buitenwereld afgesloten. Slechts met de grootste moeite kunnen wij er binnenkomen. Menigmaal zijn wij – een groep kunstenaars – door de Israëlische grenswachten teruggestuurd. Geïnvesteerde tijd, moeite en geld smelt daar aan de grens als sneeuw voor de zon. Ook wanneer het zogenaamd rustig is, zitten de mensen er vast in wat wel beschouwd een grote openluchtgevangenis is. Her en der wordt er gebombardeerd. 's Nachts hoor je constant het dreigende geluid van drones. En je weet, je weet oh zo goed dat die drones kunnen schieten en dat jij er zo geweest kan zijn. Hoe radeloos en uitgeput wil je een hele bevolking maken?

Als de kinderen naar de Open Studio komen zijn ze ondervoed, koud en moe. Straks, wanneer het stof van het huidige Israëlische offensief is neergedaald, komen wij misschien weer binnen en beginnen wij voor de vierde keer aan de wederopbouw. Wij zullen foto's zien van prachtige kinderen die er niet meer zijn. Gebroken ouders, onhandelbare broertjes en zusjes. Elke dag bel ik naar de mensen daar. Soms krijg ik ze dagen niet te pakken en schrik ik 's nachts wakker. Bang dat zij getroffen worden en wanhopig omdat de wereld wegkijkt en u geen goed beeld heeft van wat er precies gebeurt! Ook al laat de televisie genoeg overtuigende beelden zien van een opgesloten volk dat wordt uitgemoord, ook al staan de kranten vol met foto's waar je met goed fatsoen niet naar kunt kijken, en ook al gaan wij de straat op en bieden wij onze minister van Buitenlandse Zaken Frans Timmermans een petitie aan met 50.000 handtekeningen, niets lijkt onze regeringsleiders te bewegen om in actie te komen om het geweld te stoppen. Na 'Operation Cast Lead' (eind 2008 – begin 2009) kwam 'Operation Pillar of Defense' (eind 2012) en inmiddels zijn wij bij de derde militaire operatie: 'Protective Edge'.

Ik bedien me nu van het geschreven woord, maar ik ben van het beeld. Zouden de kunsten het verhaal wel kunnen overbrengen? Volgens William Shakespeare zal uiteindelijk blijken dat de kunstenaar de echte getuige is van zijn tijd. In samenwerking met het Vlaams-Nederlands Huis deBuren, een culturele organisatie in Brussel, en met de ontwerper Guus Boudestein heb ik het 'Nomadic Memorial Cast Lead' vormgegeven – een wanhoopsdaad. In dit tijdelijke, reizende oorlogsmonument krijgen mensen een stem. Het is een poging om te zorgen dat het allemaal niet voor niets is geweest. De gedachte sluit aan bij een oude Egyptische geloofsopvatting waarbij ervan wordt uitgegaan dat een mens even op aarde terugkeert wanneer zijn naam wordt uitgesproken. Het is een horizontale installatie, opgebouwd uit 1430 boeken die in een wiskundige slagorde boven de vloer 'zweven', en die het beeld oproept van een grafveld. Ieder boek is uniek en draagt de naam van een slachtoffer van 'Operation Cast Lead', waarbij 1417 Palestijnen en 13 Israëliërs omkwamen. De boeken bevatten teksten van schrijvers, kunstenaars en denkers uit Syrië, Egypte, Iran, Palestina, Marokko, België, Nederland en de Verenigde Staten. Tezamen vormen zij een gedenkteken, vol kennis en betekenis. Het Paleis voor Schone Kunsten Bozar in Brussel heeft de moed getoond om in samenwerking met deBuren het commemoratieve kunstwerk in de hal van het gebouw te exposeren. In vijf dagen

liepen 23.000 mensen door en langs het Memorial. Wij stonden met vijf mensen de bezoekers in vijf talen te woord, in een kille koude vervreemdende mist. De huidige actie gaat het aantal slachtoffers van 'Operatie Cast Lead' ver te boven, er wordt rekening gehouden met 2000 omgebrachte mensen. Wij zullen nieuwe boeken laten drukken met nieuwe namen. Een nieuwe daad van verzet.

In interviews voor kranten, radio of televisie is mij steeds de vraag gesteld waarom ik dit werk doe. Soms met een expliciete verwijzing naar een groot moederhart. **Ik help u graag uit de droom.** Ik doe dit werk omdat ik 20 jaar geleden na mijn eerste bezoek aan Gaza heb begrepen dat het Israëlisch-Palestijnse conflict ook ons probleem is. De oorlog in Palestina polariseert de wereld, inclusief de Nederlandse samenleving. Het gaat niet om elkaar bevechtende religies of culturen. Mensen komen in opstand tegen fundamenteel onrecht. De man in de straat verliest het respect voor een regering die een land steunt dat onschuldige burgers doodt en het internationaal recht structureel schendt. Het is dramatisch om te moeten toezien hoe de Westerse Landen nalaten het Advies van het Internationaal Gerechtshof van 10 jaar geleden te implementeren, waarin Israël werd veroordeeld voor de bouw van de Muur en de nederzettingen op de Westelijke Jordaanoever. Daarmee ondergraven de regeringen zelf de internationale rechtsorde, evenals hun eigen democratieën. Een boycot tegen Rusland is snel geregeld en heeft voor de eigen economie veel grotere gevolgen dan de broodnodige boycot van Israël die maar niet van de grond wil komen. Polarisaties die uit het Israëlisch-Palestijnse conflict voortkomen vormen voor ons ook een groot probleem. Confrontaties in de voorsteden en straten van Europa worden steeds grimmiger en heftiger van karakter. Ze worden indringender en van een verkeerde context voorzien. Door de tijd heen dwalen we steeds meer en verder af. Wanneer Nederland, net als de Verenigde Staten, in Israël een goede vriend ziet, laat Den Haag dan doen wat men in zo'n geval behoort te doen, namelijk een vriend van zijn foute en doodlopende politiek afbrengen. Is ie nou besodemieterd om ruim 2100 mensen te vermoorden, 10.000 te verwonden en 17.000 gebouwen te vernielen?! En wat is de volgende stap? Deportatie!? Ik meen een perverse cyclus te herkennen. *Mark my words!:* In 2016 worden de nieuw ontwikkelde en verbeterde wapens eerst getest op de burgers van Gaza!

Ingrid Rollema

Holland Office for Personal Encouragement
